

Corruptie en witwassen van door corruptie verkregen gelden

Informatiedocument voor notarissen en andere juridische dienstverleners

Inleiding

Notarissen en andere juridische dienstverleners kunnen in hun praktijk te maken krijgen met corruptie en witwassen van door corruptie verkregen gelden. Bijvoorbeeld bij (advisering over) het opzetten van bedrijfsstructuren, aandelenoverdrachten en vastgoedtransacties.

Het doel van dit informatiedocument is om notarissen en andere juridische dienstverleners te informeren over corruptie, bewust te maken van de risico's die zij lopen om bij corruptie en witwassen van door corruptie verkregen gelden betrokken te raken en handvatten te geven voor het herkennen hiervan. Aan de hand van enkele voorbeelden wordt aangegeven hoe notarissen en andere juridische dienstverleners betrokken kunnen raken bij corruptie en witwassen van door corruptie verkregen gelden en hoe zij dit kunnen herkennen. Tot slot zijn diverse bronnen op een rij gezet voor meer informatie over corruptie.

De voorbeelden en indicatoren in dit informatiedocument kunnen leiden tot een vermoeden van witwassen van de opbrengsten van corruptie of andere misdrijven en vervolgens tot het melden van een (voorgenomen) ongebruikelijke transactie bij de FIU-Nederland. Ze kunnen afzonderlijk, in combinatie met elkaar, met andere indicatoren of andere bestaande informatie worden gebruikt. Belangrijk is om bij het melden van een ongebruikelijke transactie een duidelijke en volledige omschrijving van de casus mee te geven en om te motiveren waarom de betreffende transactie als ongebruikelijk wordt aangemerkt.

Dit informatiedocument is opgesteld door het BFT en de KNB naar aanleiding van aanbevelingen¹ van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) aan Nederland om de corruptieaanpak te verbeteren. Een van deze aanbevelingen betreft bewustmaking van de juridische beroepsgroepen, waaronder notarissen en andere juridische dienstverleners. Aan dit informatiedocument hebben bijgedragen de FIU-Nederland, de Belastingdienst en het OM. Bij het opstellen van dit informatiedocument is gebruik gemaakt van informatie van [FIOD/ACC](#) en de [Working Group on Bribery van de OECD](#).

Dit informatiedocument is algemeen van aard en niet uitputtend en geldt niet als advies voor individuele gevallen. Individuele gevallen dienen individueel te worden beoordeeld.

BFT/KNB, september 2023

¹ <https://www.oecd.org/netherlands/netherlands-oecdanti-briberyconvention.htm>.

Corruptie

Net als 'ondermijning' is ook 'corruptie' een containerbegrip. De definitie van corruptie zoals die wereldwijd gehanteerd wordt, is 'het misbruiken van toegekende macht of bevoegdheden voor persoonlijk gewin'.

Voor wat betreft de strafbaarheid is er sprake van een glijdende schaal (zie figuur 1 hieronder). Het verstrekken van een opdracht aan een bevriende relatie is misschien niet altijd integer maar niet per se strafbaar. Nepotisme en patronage zijn wellicht maatschappelijk verwerpelijk, maar niet zomaar strafrechtelijk vervolgbaar. Vanaf het begrip 'omkoping' zijn specifieke artikelen opgenomen in het Wetboek van Strafrecht. Het strafbare feit 'omkoping' is waar de corruptiebestrijding zich op richt (zie ook hierna het onderdeel Omkoping).

Figuur 1. De glijdende schaal van corruptie

Omkoping gaat eigenlijk altijd gepaard met andere strafbare feiten (zie figuur 2 hieronder). Om te verhullen dat sprake is van het betalen van steekpenningen, wordt de betaling of ontvangst als iets anders voorgesteld (valsheid in geschrifte) terwijl het geld eigenlijk uit misdad afkomstig is en weer in de reguliere economie gebruikt wordt (witwassen). De ontvanger zal de steekpenningen niet verantwoorden in zijn belastingaangifte en voor de betaler zijn de steekpenningen fiscaal niet aftrekbaar. Maar als de betaling bijvoorbeeld wordt geboekt als 'commissie' of 'sponsoring', wordt dat wel ten laste van het resultaat gebracht (belastingfraude). Er worden constructies opgezet met vele tussenpersonen en rechtspersonen in verschillende landen om betalingen van steekpenningen te camoufleren (criminele organisaties). Ook Nederlandse (rechts)personen lijken daar soms bij betrokken te zijn.

Figuur 2. Accessoire delicten

De laatste jaren is er toenemende (internationale) aandacht vanuit overheidsinstanties voor betalingen aan agenten en tussenpersonen t.a.v. commissies met betrekking tot corruptie. In de praktijk ontstaan dan ook alternatieve structuren, zoals joint venture structuren, waarbij betalingen op een andere manier zijn gestructureerd. In het bijzonder gaat het om het opzetten van structuren met betrekking tot branches en/of landen met een verhoogd risico en/of (indirecte) betrokkenheid van politiek prominente personen (PEP's). De methodiek via joint ventures of aandelenconstructies komt steeds vaker voor.

Omkoping is lastig te detecteren en te bewijzen omdat zowel de omkoper als de omgekochte er belang bij hebben de omkoping te verhullen. Beide partijen zijn immers strafbaar. Ook worden de verhullingsmethodieken steeds complexer en internationaler. Vroeger ging men daadwerkelijk op pad met een koffertje geld of sieraden, maar tegenwoordig zitten de omkopingsconstructies ingewikkelder in elkaar.

Vanuit verschillende organisaties zijn dan ook indicatoren ontwikkeld om corruptie te kunnen detecteren zoals de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Ook de Egmont Group, een internationaal samenwerkingsverband van Financial Intelligence Units (FIU's), heeft vanuit de ervaring van wereldwijde FIU's praktijkvoorbeelden verzameld die kunnen ondersteunen bij het detecteren van corruptie. Maar uiteindelijk komt het altijd neer op het stellen van kritische vragen: 'Wat gebeurt er nu eigenlijk echt?' Op papier klopt het allemaal wel, maar wat is de economische realiteit en logica van de transacties zoals die juridisch vormgegeven zijn. Als dat niet goed te verklaren is, dan is er mogelijk toch nog een ander verhaal.

Omkoping

Corruptie en omkoping zijn twee begrippen die vaak in één adem worden genoemd. Corruptie is een verzamelterm, die onder meer omkoping bevat.

Omkoping omvat het opzettelijk aanbieden, beloven of geven van enig onrechtmatig geldelijk of ander voordeel aan een ambtenaar of besluitvormer, waarbij men probeert te bereiken dat de ambtenaar of de besluitvormer handelt of nalaat te handelen in de uitvoering van zijn of haar taken. Dit wordt getoond in onderstaande illustratie.

Onderscheid kan worden gemaakt tussen actieve corruptie (omkopen) en passieve corruptie (omgekocht worden) en tussen ambtelijke omkoping (publieke corruptie) en niet-ambtelijke omkoping (private corruptie).

Doorgaans spelen er bij alle zakelijke transacties waarbij omkoping plaatsvindt vier hoofdpartijen een rol: de omkoper, de omgekochte persoon, en hun respectievelijke organisaties. Hoewel dit niet altijd het geval is, zijn deze organisaties soms rechtstreeks het slachtoffer van omkoping, bijvoorbeeld de overheidsinstantie die teveel betaalt voor diensten als onderdeel van een smeergeldconstructie of de particuliere organisatie die overeenkomsten aangaat die als gevolg van de actie van de omkoper en de omgekochte persoon gebaseerd zijn op ongunstige voorwaarden.

Er kunnen ook veel indirecte slachtoffers van omkoping zijn, zoals individuen die benadeeld worden als middelen worden weggesluisd die bedoeld waren voor overheidsdiensten, en gezagsgetrouwe (integere) ondernemingen die contracten mislopen omdat ze weigeren steekpenningen te betalen.

Onder de verschillende soorten omkoping vallen onder andere:

- Kick backs: een vergoeding die wordt verstrekt aan een persoon of bedrijf wanneer deze een nieuwe klant en/of opdracht aanbrengt. Het vormt een beloning voor het werven van klanten en/of opdrachten door een derde partij;
- Geheime provisies: betalingen om zaken gedaan te krijgen, vaak aan tussenpersonen, die niet zichtbaar zijn voor de toezichthouders² en/of op basis van niet openbare afspraken;
- Faciliterende betalingen: betalingen die worden gedaan ter bevordering van routinematige overheidshandelingen door een ambtenaar.

² <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2021/10/25/corruptiezaak-portfoliomanager-private-equity-voor-miljoenen-omgekocht>, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBAMS:2021:7283> en <https://fd.nl/bedrijfsleven/1416525/manager-en-agent-verkopen-stiekem-delta-lloyd-fonds-maar-dan-is-er-gedoe-over-de-miljoenenbuit-kqd3caLU4PH8>.

Voorbeeld 1 Vastgoedtransactie

De heer F is hoofd van de afdeling vastgoed van een groot pensioenfonds. Het pensioenfonds beheert de pensioengelden van werknemers van een groot concern. De heer F is tevens directeur van een vastgoedonderneming X BV die veel vastgoed in bezit heeft en exploiteert. Het pensioenfonds is de opdrachtgever van X BV die de onroerend goed beleggingen van het pensioenfonds beheert.

De heer F heeft financiële belangen in de rechtspersonen G BV en H BV. De aandelen van G BV en H BV zijn (juridisch) niet in handen van F, wel heeft F de facto recht op 99% resp. 96,15% van het eigen vermogen (economisch eigendom) van G BV en H BV. Het juridische eigendom van de aandelen in G BV en H BV berust bij een derde (stroman). De heer F ontmoet een projectontwikkelaar V. Samen spreken ze af dat V grote pakketten vastgoed onder de marktprijs overneemt van het pensioenfonds. V verkoopt het vastgoed daarna door met grote winsten.

F. laat zich omkopen door V om het pensioenfonds vastgoed pakketten onder de marktwaarde te verkopen aan V. waardoor deze hoge winsten bij doorverkoop kan realiseren. De heer F zorgt voor directe verkoop aan ontwikkelaar V zonder tussenkomst van een professioneel makelaar. Er liggen geen taxatierapporten aan de waardering ten grondslag. F rapporteert aan zijn mededirecteur dat het onderhandelingsresultaat ten aanzien van de verkoop van de vastgoedtransacties als zeer aanvaardbaar kan worden bestempeld. De onderbouwing waarom dit voor het pensioenfonds aanvaardbaar zou zijn, ontbreekt echter. De vastgoedobjecten komen niet in de openbare verkoop. Het betreffen veelal vastgoedtransacties bestaande uit meerdere objecten waardoor de prijs per object moeilijk te bepalen is.

F ontvangt in ruil hiervoor een 'gift' (steekpenningen) in de vorm van een winstaandeel in de vennootschappen waar hij economisch eigenaar van is. De steekpenningen worden verhuuld met valse facturen met de omschrijving 'bemiddelingsfee, winstrecht en bouwclaim'. V betaalt een deel van de winst uit aan G BV en H BV op basis van facturen met als omschrijving "bemiddelingsfee, winstrecht en bouwclaim". Ook wordt een winstdelings- en vaststellingsovereenkomst afgesloten waar G BV en/of H BV bij betrokken zijn.

F en V maken gebruik van notaris K. Bij notaris K worden de vastgoedtransacties gepasseerd. Notaris K wordt tevens gevraagd concept winstdelingsovereenkomsten te beoordelen en poolovereenkomsten op te stellen. Notaris K ontving als fee voor zijn werkzaamheden 1 miljoen gulden.

Kernindicatoren

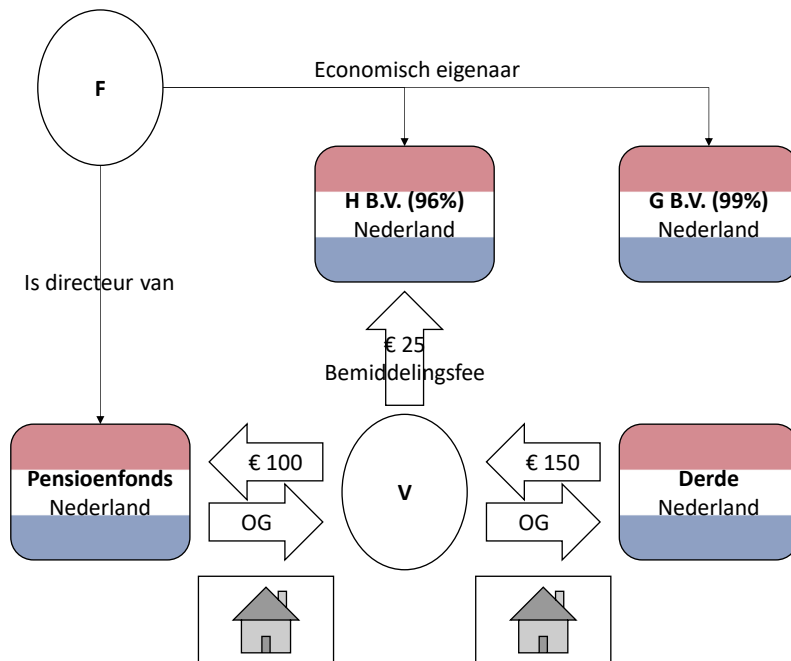
- Aan- en/of verkopen onder de marktwaarde, ontbreken van taxatierapporten.
- ABC-transacties met grote prijsstijgingen zonder aannemelijke verklaring.
- Gebruik van facturen met vage omschrijvingen zoals "bemiddelingsfee, winstrecht, bouwclaim".
- Grote en omvangrijke transacties in een korte periode zonder begeleiding van een makelaar.
- De economische rationale van de transactie ontbreekt (pensioenfonds zou moeten streven naar maximale verkoopopbrengst).
- Grote vastgoedtransacties bestaande uit meerdere registergoederen, waardoor de prijs per object moeilijk te bepalen is.
- Notaris K ontvangt forse vergoeding in relatie tot verrichte werkzaamheden.

De heer F wordt veroordeeld tot 5 jaar celstraf, onder andere voor corruptie.

Notaris K wordt veroordeeld tot 4 jaar celstraf, onder andere voor het opmaken van valse akten.

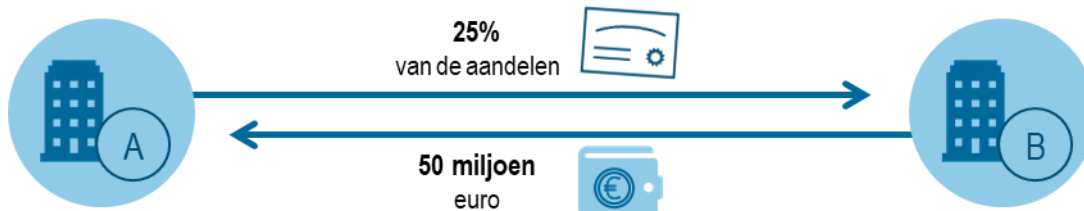
[ECLI:NL:GHAMS:2015:635, Gerechtshof Amsterdam, 23-000686-12 \(rechtspraak.nl\)](#)

[ECLI:NL:GHAMS:2015:633, Gerechtshof Amsterdam, 23-000340-13 \(rechtspraak.nl\)](#)

Voorbeeld 2 Aandelentransactie

Onderneming A verkoopt en levert een deel van zijn aandelen in BV X aan onderneming B (stel 25% van de aandelen voor 50 miljoen euro). A en B maken een overeenkomst op waarin staat dat B de aandelen alleen mag terugverkopen en -leveren aan A.

Binnen een jaar worden de aandelen door B terug overgedragen aan A voor een bedrag van 200 miljoen euro.

Het geldverkeer loopt via de derdengeldenrekening van notaris Y. Notaris Y is als passerend notaris betrokken bij beide aandelentransacties. Bedrijf B is gevestigd in een risicoland.

De enorme waardestijging van het aandelenpakket in de periode van 1 jaar is erg opvallend. Er blijkt geen informatie te zijn die zou kunnen duiden op een dergelijke waardestijging van de onderliggende aandelen (er zijn geen jaarstukken die de waardestijging van de aandelen zouden kunnen onderbouwen). Bedrijf A kan niet aannemelijk maken dat de waardestijging gebaseerd is op de economische realiteit.

Na een strafrechtelijk opsporingsonderzoek bleek de aandelentransactie verband te houden met het toetreden van bedrijf A tot een nieuwe markt in een risicoland.

Kernindicatoren

- Onderneming A realiseert met een aandelenverkoop en -terugkoop, binnen één jaar, een verlies van € 150 miljoen.
- Dit bedrag komt ten goede aan bedrijf B, gevestigd in een risicoland.
- In de koopovereenkomst is een terugkoopverplichting opgenomen voor een fors hoger bedrag.
- Er is geen onderbouwing voor de enorme waardestijging binnen zo'n korte periode.
- De economische rationale van de transactie ontbreekt.
- Op deze manier betaalt onderneming A steekpenningen aan onderneming B. In dit geval een bedrag van € 150 miljoen.

<https://www.om.nl/actueel/nieuws/2017/09/21/internationale-strijd-tegen-corruptie-telia-company-betaalt-nederland-274.000.000-us-dollar>

<https://www.om.nl/actueel/nieuws/2016/07/06/om-eist-bijna-5-miljoen-boete-en-300-miljoen-euro-ontneming-in-zaak-tegen-takilant-limited>

<https://www.om.nl/actueel/nieuws/2016/02/18/vimpelcom-betaalt-bijna-400-miljoen-dollar-aan-nederland-voor-omkoping-in-oezbekistan>

Voorbeeld 3 Opzetten bedrijfsstructuur

De heer F is hoofd van de afdeling vastgoed van een groot pensioenfonds. Het pensioenfonds beheert de pensioengelden van werknemers van een groot concern. De heer F is tevens directeur van een vastgoedonderneming X BV die veel vastgoed in bezit heeft en exploiteert. Het pensioenfonds is de opdrachtgever van X BV die de onroerend goed beleggingen van het pensioenfonds beheert.

De heer F heeft financiële belangen in de rechtspersonen G BV en H BV. De aandelen van G BV en H BV zijn (juridisch) niet in handen van F, wel heeft F de facto recht op 99% resp. 96,15% van het eigen vermogen (economische eigendom) van G BV en H BV. Het juridische eigendom van de aandelen in G BV en H BV berust bij een derde (stroman). De heer F heeft een machtige en invloedrijke positie waardoor hij gelegenheid heeft om zichzelf te verrijken ten koste van het pensioenfonds.

De heer F ontmoet een projectontwikkelaar V. Samen spreken ze af dat V grote pakketten vastgoed onder de marktprijs overneemt van het pensioenfonds. V verkoopt het vastgoed daarna door met grote winsten. V betaalt een deel van de winst uit aan F. De heer F vraagt zijn juridisch adviseur (notaris of advocaat³) om een offshore vennootschap op te richten in Belize, genaamd F IBC, bestuurd door een bedrijf in Panama. De directie van het bedrijf wordt later vervangen door twee advocaten uit Liechtenstein. Op naam van F IBC wordt door de advocaten een bankrekening geopend in Oostenrijk. Op de bankrekening van de offshore vennootschap wordt later een bedrag van € 3.200.000 aangetroffen. Dit geld is (grotendeels) afkomstig van overboekingen van (een Zwitserse) bankrekening van G BV en/of H BV. Feitelijk heeft de juridisch adviseur van F (notaris of advocaat) meegeholpen aan het witwassen van de door corruptie verkregen gelden via een offshore constructie. De gelden zijn tevens buiten het zicht van de Belastingdienst gehouden waardoor ten onrechte geen belastingheffing kon plaatsvinden.

Kernindicatoren

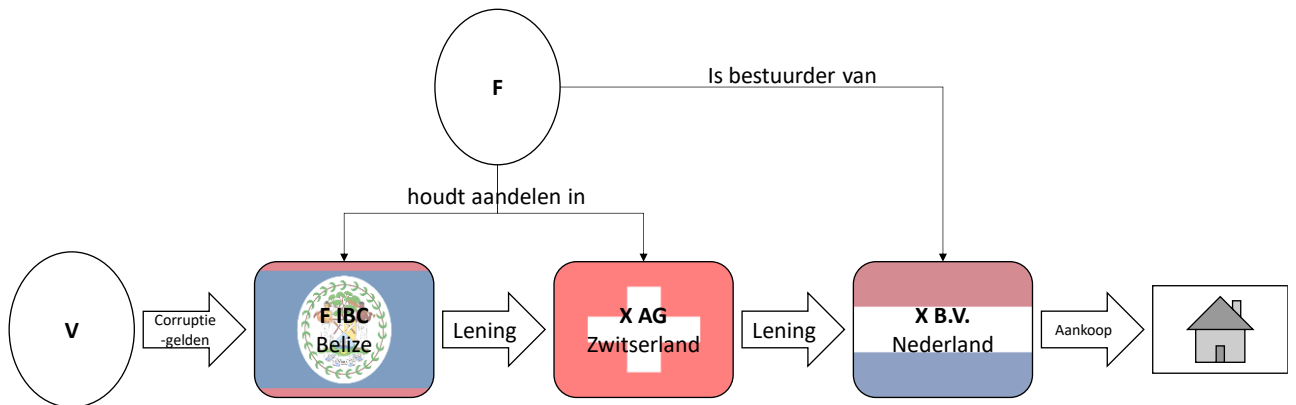
- Opzetten van een offshore vennootschap (F IBC) geschikt om te verhullen, F wordt UBO.
- Gebruik van een hoogrisicoland (Belize, hoge mate van anonimiteit).
- Reden voor opzetten offshore structuur onduidelijk.
- Advocaten als directeur benoemd, mogelijk in kader van oneigenlijk gebruik verschoningsrecht.
- Gebruik van verschillende jurisdicties (bankrekening in Oostenrijk en Zwitserland, advocaten uit Liechtenstein als bestuurder en vennootschap in Belize).

Offshore vennootschappen kunnen legitiem zijn, maar worden ook vaak gebruikt om geldstromen te verhullen. De Panama Papers, Paradise Papers, Pandora Papers, etc. zijn hier diverse voorbeelden van. Offshore vennootschappen kunnen een rol spelen bij corruptie, zowel voor de omkoper als diegene die wordt omgekocht. De omkoper gebruikt de offshore vennootschap om met behulp van valse facturen geld te onttrekken aan de onderneming. Deze gelden worden gebruikt om de omgekochte persoon te betalen. Door een offshore vennootschap te gebruiken blijft de omkoper zelf buiten beeld. De omgekochte persoon kan zijn offshore vennootschap gebruiken als spaarpot om de gelden verkregen uit corruptie op te potten. Tevens wordt de herkomst van de ontvangen gelden verhuuld. Ten slotte kan de omgekochte persoon de corruptiegelden later zelf witwassen door de offshore vennootschap de gelden te laten teruglenen aan gelieerde rechtspersonen die vastgoed aanschaffen. Dit vindt vaak plaats middels een 'loan-back'-constructie.

De heer F wordt veroordeeld tot 5 jaar celstraf, onder andere voor corruptie.

³ In de onderhavige casus is niet duidelijk wie F geholpen heeft bij het opzetten van de structuur.

[ECLI:NL:GHAMS:2015:635](https://ecli.nl/GHAMS:2015:635), Gerechtshof Amsterdam, 23-000686-12 (rechtspraak.nl)

Meer informatie over corruptie

Hieronder zijn diverse bronnen op een rij gezet voor meer informatie over corruptie.

- FIOD, Wat is corruptie?, <https://www.fiod.nl/opsparingsthemas/corruptie/>.
- Rijksoverheid, brochure 'Eerlijk zakendoen, zonder corruptie' versie 2022 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2017/01/19/eerlijk-zakendoen-zonder-corruptie>.
- FIU-Nederland, rapport Egmont Group Witwassen van de opbrengsten van corruptie, <https://www.fiu-nederland.nl/nl/rapport-egmont-group-witwassen-van-de-opbrengsten-van-corruptie>.
- Transparency International, Wat is corruptie?, <https://www.transparency.nl/wat-wij-doen/over-corruptie/#watiscorruptie>.
- Artikel Corruptiebestrijding: zijn wij onderdeel van de oplossing of van het probleem, T.T.M. van der Hoorn RA, Tijdschrift voor Compliance, <https://denhollander.info/artikel/16005>.
- De OESO bestrijdt omkoping in het internationale bedrijfsleven om ontwikkeling te versterken, armoede terug te dringen en het vertrouwen in markten te versterken. De basis hiervoor is het OESO-anti-omkopingsverdrag en de anti-omkopingsaanbeveling van het verdrag uit 2021. Op de [website](#) van de OESO staat veel nuttige informatie en ([thema](#))[rapporten](#). Ook kan informatie gezocht worden op landen, zoals voor [Nederland](#).
- Het OESO-verdrag inzake de bestrijding van omkoping van buitenlandse ambtenaren bij internationale handelstransacties en de daarbij behorende documenten (OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions and Related Documents) bevat informatie met betrekking tot instrumenten zoals het Verdrag van 1997 en de Aanbeveling van 2009 inzake de bestrijding van omkoping van buitenlandse ambtenaren bij internationale handelstransacties (Recommendation on Tax Measures for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions), www.oecd.org/daf/anti-bribery/ConvCombatBribery_ENG.pdf.
- OECD (2015), Indicatoren van corruptie en omkoping, Handboek voor medewerkers van de Belastingdienst, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264226098-nl>. Dit handboek ondersteunt belastingambtenaren bij het herkennen van mogelijke geldwitwaspraktijken. Het is ontwikkeld door een team van specialisten uit Canada, Duitsland, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk en de Verenigde Staten en bevat ook inbreng van de OESO Task Force on Tax Crimes and Other Crimes en de OESO Working Group on Bribery. De voorbeelden die hierin opgenomen zijn betreffen echte strafrechtelijke onderzoeken uit de praktijk van de verschillende landen.
- In 2021 zijn nieuwe maatregelen ingevoerd om buitenlandse omkoping te voorkomen, op te sporen en te onderzoeken, <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/2021-oecd-anti-bribery-recommendation.htm>.
- Het Verdrag van de Verenigde Naties tegen Corruptie (United Nations Convention Against Corruption [UNCAC]) is het grootste internationale juridisch bindende anticorruptie instrument, met 189 partijen, <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/index.html?ref=menuside>.

- UNCAC heeft in 2021 het 'Global Operational Network' (GlobE Network) opgericht. Het biedt kanalen voor veilige en informele informatie-uitwisseling, wetgeving, inlichtingen en instrumenten voor corruptiebestrijding, <https://globenetwork.unodc.org/>.
- Laundering the Proceeds of Corruption, het rapport van de FATF (Financial Action Task Force), de financiële actiegroep die is opgericht om het witwassen van geld tegen te gaan, staat stil bij de verbanden tussen corruptie en het witwassen van geld en zaken rondom de invordering van de opbrengsten van corruptie, www.fatf-gafi.org/topics/methodsandtrends/documents/launderingtheproceedsofcorruption.html.
- Transparency International is een wereldwijde beweging die in meer dan 100 landen werkt om een einde te maken aan het onrecht van corruptie. Op hun [website](#) is veel informatie te vinden over onderzoek dat zij doen zoals naar [corruptierisico's in de zorg](#), landen en actualiteiten. De [wereldwijde corruptiebarometer](#) is een voorbeeld van hun werk: het enige wereldwijde opinieonderzoek over corruptie.
- De '[International Corruption Perception Index](#)' van Transparency International, de index van bedrijven die smeergeld betalen ([Bribe Payers Index](#)) en de financiële geheimhoudingsindex van het Tax Justice Network ([Tax Justice Network Financial Secrecy Index](#)) bevatten belangrijke informatie met betrekking tot risicovolle landen en sectoren.
- De website van de groep van landen tegen corruptie (Group of States Against Corruption [GRECO]) bevat documenten met betrekking tot de nakoming van de Europese anti-corruptienormen door landen, www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/default_en.asp.
- De internationale Kamer van Koophandel (International Chamber of Commerce) is een wereldwijde organisatie die zich sterk maakt voor een sterk intern beleid voor bedrijven aangaande verantwoordelijkheid en anticorruptie, www.iccwbo.org/advocacy-codes-and-rules/areas-of-work/corporate-responsibility-and-anti-corruption/.
- Financial Intelligence Units (FIU's), verzameld in de Egmont Group, hebben op hun website ook een 'Tools and Practices for investigating Laundering of the Proceeds of Corruption' gepubliceerd (de [laatste versie is van 2019](#)). In 2022 is een versie specifiek gerelateerd aan [COVID-19](#) gepubliceerd.
- De 'Offshore Leaks Database' van The International Consortium of Investigative Journalists, https://offshoreleaks.icij.org/?qclid=EAIAIQobChMIy67Vx_Ln6QIVhbp3Ch2FoATIEAAYASAAEqKNKfD_BwE.
- De Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) heeft middels handreiking 1137 over corruptie en de werkzaamheden van de accountant handvatten gegeven voor het herkennen en adresseren van corruptie(risico's) bij het controleren van jaarrekeningen (en anderssoortige opdrachten), https://www.nba.nl/globalassets/wet--en-regelgeving/nba-handreikingen/1137/nba-handreiking_1137_corruptie_werkzaamheden_van_de_accountant.pdf.